

BUITEN

18^E JAARGANG N^O. 44.

ZATERDAG 1 NOVEMBER 1924.

Foto R. H. Herwig.

IN HET BOSCH OP EEN STILLEN HERFSTDAG.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

IN HET BOSCH OP EEN STILLEN HERFSTDAG, ILLUSTR. BLZ. 517	
HET DROOMLAND ACHTER DE BERGEN (22), DOOR GILBERT FRANKAU	518
HET KASTEEL CHANTILLY, DOOR MATHILDE DE LA CHAPELLE, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 520—523
ONTVANGEN BOEKEN	521 en 525
KALI (SLOT), DOOR B.	BLZ. 522
ZAAL, ZEEL, SEL, DOOR CARMELITA	523
EEN SPEELDREUN, DOOR H. HOVING	524
TWEE JAAR PIONIERSARBEID OP BORNEO, DOOR M. C. VAN ZEGGELEN, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 524—525
DE NEW-FOUNDLANDER, DOOR IDA JOH. W. DE VRIES, GEÏLLUSTREERD.	BLZ. 526
EEN KUNSTZINNIG KASTELEIN, DOOR J. HOES, GEÏLLUSTREERD.	BLZ. 526—527
HOEVEN EN KLAUWEN, DOOR G. L. ROBERTS (23) BLZ. 527	
HERFST AAN DEN VIJVER, ILLUSTRATIE	528

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

Het droomland achter de bergen.

Naar het Engelsch

22) door GILBERT FRANKAU.

EENSKLAPS zag hij De Gys, reusachtig als een beer, binnenkomen, zag het bloed op zijn zwaard, het bloed op zijn bovenarm. „Ik dacht wel dat je in moeilijkheden zou komen, mon ami,” begon de Lange. Toen zag hij het blauwachtig witte gezicht van zijn vriend. „Je wond is ernstig, laat den dokter er eens naar kijken.” „Mijn wond is niets. Kun-mer heeft ons niet voorgelogen. Help mij met mijn harnas.” De reus bleef stokstijf, sprakeloos staan, terwijl zij hem hielpen kleeden. Beamish waschte zijn wond uit met rijstwijjn. „Wat is er gebeurd, De Gys?” „O, niets, niets! Een kleine schermtuseling.” Hij durfde den kolonel niet vertellen van die kruisen, van de dingen die gebeurden op en onder die kruisen. Hij kende den kolonel. De kolonel zou die huilende mannen aanvliegen — alle kansen vernietigen om het Bloemenvolk te bevrijden. Hijzelf was er ook half gek door geworden. De Eensklaps werd het stil in de feestzaal. De mannen trokken snel, methodisch, hun wapenrusting aan. Overal om zich heen hoorden de drie blanken rammelen met wapenen. Van de verhooging klonken grommende bevelen: *Sznee—sznee, trek-vog*. Akiou, zijn helm schuin op het hoofd, met bloed doorloopen oogen, waggelde op hen toe. „De tijd is gekomen,” fluisterde hij. „Het uur van de groote slachting. Luistert.” Terwijl Akiou sprak, hoorden zij een zacht gerommel; een gerommel dat gaandeweg steeg tot een gebrul — het gebrul van de signaalhorens in Groot Stadion. . . . .

De Eensklaps zag dat hij pas kort geleden de Feestzaal had verlaten. Hij kon zich flauwtjes herinneren dat Ath en Akiou hem bij de armen paktten; dat hij Skelvi vast in zijn vuist hield en dat op de een of andere wijze De Gys en Beamish aan zijn zijde waren gebleven. Hij wist dat hij in de duisternis in het midden van de arena stond. Hij wist ook dat er op de banken toeschouwers zaten. Maar hij kon niets zien. Zijn hart was van afschuw vervuld, want nu hoorde hij dicht bij en hoog in de lucht, gekerm en het rammelen van ketenen; en nu dichtbij en laag in de lucht flikkerde een kleine vonk van rood vuur. En hij dacht: ze gaan de brandstapels aansteken, genadige hemel, ze gaan de brandstapels aansteken. Hij zei: „Ben jij daar, De Gys?” „Ja, ik ben het.” „Is Beamish hier?” „Ik ben hier,” antwoordde Beamish. En hij sprak: „Wij moeten ons vechtend een weg naar buiten banen. Begrijpt ge beiden dit? Wij moeten ons een weg banen.” Weer flikkerde een

roode vonk. Hij hoorde Akiou ruw bevelen: „Wees stil!” „Kun-mer heeft ons niet in den steek gelaten. Zijn boodschapper is reeds hier.” Als wij vechten is alles verloren.” En plotseling klonken de stemmen door de ruimte: „Let op, mannen en vrouwen, die gaan sterven door den boog. Let op, gij allen, die hebt gezondigd tegen Harinesie. Let op, Ha-co, die het eerst zal sterven. Let op Skelvi, Ha-co, die hebt samengezworen om de kooplieden terug te brengen, Ha-co die de Mandarijnen, Veeb en Bosmei, hebt beleedigd! Let op voor de pijn u doorboort, gij allen, die geen Mandarijnen op het graf van Mahl-zijnde, het hebt gewaagd te bidden op het graf van Mahl-zijnde, het hebt gewaagd hebt met de nagedachtenis van Tu, gij allen die gespot hebt met de nagedachtenis van Ko-nan. Let op, mannen en vrouwen, die gaat sterven door den boog. Gij allen, die niet hebt willen werken voor Harinesie! Let op! Let op!” En een stem uit de hoogte antwoordde: „Ik tart u! Ik, Ha-co, zoon van Haco, bij Nak den Olifant, Maar en bij de goden, die ouder zijn dan Harinesie. . . .”

Dicky hoorde en zag niets van dat alles. Hij greep Skelvi vast zooals een verdrinkende een reddingslijn vastgrijpt. Hij zag de vage gestalten tusschen de roode vonken. Hij voelde hoe hem een pijn in de hand werd gedrukt. Hij legde de pijn op de boogpees. Hij hoorde De Gys zeggen: „Schieet, ons leven hangt ervan af.” Voor Dicky kon antwoorden sloegen roode vlammen omhoog en dicht boven den rooden gloed hingen vlammen omhoog en zich wrongen en schreeuwden in vuurroode gestalten, die zich wrongen en schreeuwden in den opstijgende rook; en rondom de opstijgende vlammen stonden de boogschutters, wachtend op het geluid van Skelvi. Toen liet Skelvi haar dreumend bevel klinken en de pijlen vlogen omhoog, bloedrood naar het bloedroode doel. Beamish gilde. Want alleen Dicky, half bezwijmd tegen De Gys' schouder vallend, wist dat de eerste van die zeshonderd pijlen hoog boven het vreeselijke doelwit, zonder te raken was heengevlogen. . . .

Phu-nan, onbewegelijk in de schaduw van de poort, zag de gestalte van zijn meester reusachtig tegen het licht afsteken. Zijn meester waggelde terwyl den boodschapper volgde; de Igrit waggelde ook — en de kleine Ingril. Maar eenmaal buiten de poort waggelden zij niet meer — zij renden, renden als mannen, die den Witten Tijger hadden gezien. En toch achtervolgde niemand hen. Waarom renden zij dan zoo? Het was dwaas zoo te rennen in ijzeren kleeren. Phu-nan in zijn nieuwe ijzeren kleeren, kon ze nauwelijks bijhouden. En Phu-nan wilde kijken naar den rooden gloed achter zich. Het roode vuur werd steeds heviger achter hen, terwijl zij langs het Olifantspad achter den boodschapper aan draafden; het gloeide nog toen zij de booten bereikten; toen de booten aan Pijl-Kade kwamen. En van Naks stroodak zagen zij het nogmaals, flauw en ver en rood over de vlakke. Nog steeds sprakeloos wees Beamish vol afgrijzen naar den verren gloed. . . .

TWEEENTWINTIGSTE HOOFDSTUK.

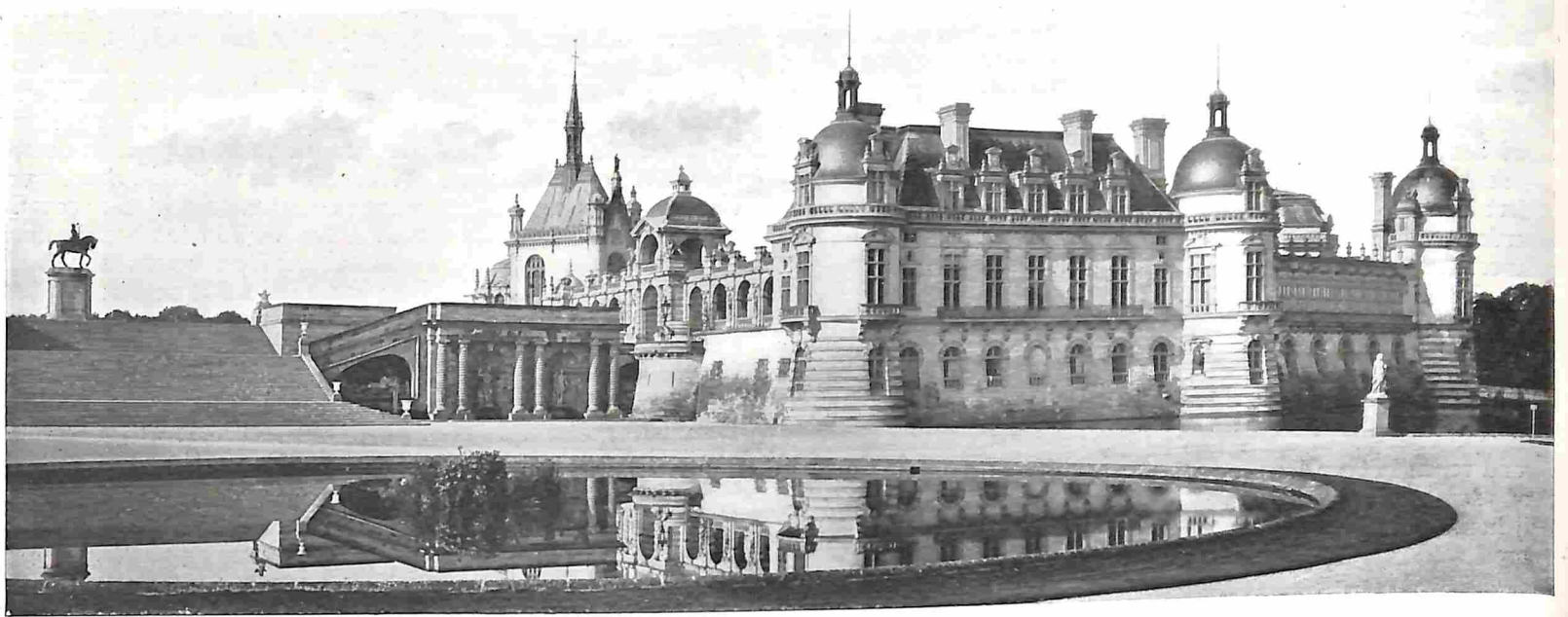
NAAR TRILLENDE STEEN.

Nak, de olifant, haatte zijn *how dah*. De vijf riemen striemden zijn reusachtigen buik. Het ding, in vroegere tijden gemaakt, was in twee afdeelingen gesplitst. Vooruit, op een smalle verhooging, zaten Naks *cornac*, de *ankus* in de hand; aan weerskanten naast hem; achter, in de grootste afdeeling, reden de avonturiers en Phu-nan. Naks passagiers haajten die *how dah* bijna even erg als Nak zelf. De laieren gordijnen, verrot van ouderdom, gaven geen bescherming tegen zon of wind. De twee zitplaatsen, vies en wormstekig, waren tegenover elkaar over Naks ruggegraat aangebracht, zoodat De Gys en de Lange knie aan knie zaten met den dokter en Phu-nan. Om de ontgoocheling te volmaken, hadden Kun-ners „vertrouwd” slechts het allerkleinste rantsoen geperste rijst meegebracht. Tegen het aanbreken van den dag hadden zij de stad ver achter zich en tegen het midden van den dag bereikten zij de Eerste Oase — een palmbooschje, beschaduwde. Hier voelde De Gys voor het eerst de pijn in zijn arm. En Beamish zei, na zorgvuldig onderzoek van een klein wondje, zwart in het midden, ontstoken aan de randen: „Ik vrees dat hier heel wat vuil ingekomen is.” Hij verzorgde de wond zoo goed mogelijk en bond een blad over de insnijding, welke hij had gemaakt. Zij stapten weer in de *howdah* en zetten hun ongemakkelijke reis voort. Nak wist dat dit de oude weg naar Trillenden Steen was en hij begon te draven. Na langen tijd bereikten zij de Tweede Oase. De nacht was ellendig. Honger belette alle drie

te slapen. De Gys' arm begon op te zetten. 's-Morgens reden zij opnieuw door de wildernis. Beamish begon zich ernstig ongerust te maken over De Gys. Zijn pupillen werden grooter, zijn temperatuur was beneden het normale. Ongeveer twee uur na zonsopgang zei hij opgewonden; „Ik ben stervende, maar gij moet verder gaan. Beloof mij dat gij, wanneer ik dood ben, verder zult gaan. Ik ben op het ergste voorbereid — ik ben vergiftigd. . . .” „Bespottelijk,” zei Beamish, die sedert den Nacht des Oordeels volgens den Lange in zijn voordeel was veranderd. „Ik weet meer omtrent Indo-Chineesche gevaren dan jij, dokter,” zei de Gys. „Dit is *antiaris toxi caria*.” Tien minuten lang sprak hij zenuwachtig over de tegengiften — alle op het oogenblik onverkrijgbaar — en viel toen weer in een onrustige sluimering. „Hij bevat mij niet,” fluisterde Beamish. „Mij ook niet,” zei de Lange en legde een how-dah gordijn als een kussen onder het hoofd van zijn vriend. ☒ Den heelen morgen sliep de Gys. Dien avond tegen het vallen van den nacht, hoorde Dicky de „vertrouwdens” met elkaar praten. „*Wat Ko-nan, Wat Ko-nan*”. Hij herinnerde zich Akiou's vrees voor dien geheimzinnigen tempel. ☒ Toen zij de buitenmuren van den tempel bereikten, kon Dicky zien, dat de Harinesiërs bijna gek waren van angst. Maar niets kon Nak tot stilstand brengen, want Nak herinnerde zich van vroeger de oude waterbron, die zoo verfrisschend om de *Wat Ko-nan* heen liep. Hij vond de bron en knielde neer om zijn passagiers te laten uitstappen. De drie mannen zagen hoe de witte slurf als een brandslang in de duisternis van een diepen put verdween. „Ik wou dat ik ook een slurf had,” zei De Gys, die een koortsigen dorst had, welken hij eerst wilde lesschen vóór zij den tempel inspecteerden. ☒ Zij sliepen dien nacht in den tempel. De Gys kernde in zijn slaap, Beamish, als een bal ineengerold snurkte er een accompagnement bij, Phu-nan had in de how-dah geslapen. ☒ De Lange was uitgehongerd na twee dagen van geperste rijst en brak water. Hij stond op, gespte zijn wapenrok om, greep zijn helm en stapte naar buiten. Het was een heete ochtend. Dicky kon het bovengedeelte van de how-dah zien, Phu-nans bloot hoofd en den vermolmden rand van den put. Hij liep er heen, dronk den helm vol water leeg, dien Phu-nan hem gaf; haalde een jachtboog uit de how-dah, opende hem, hing een pijlkoker boven zijn schouders en ging den hoofdingang door, in de hoop een of meer pauwen te kunnen schieten. Het gelukte hem er twee te treffen en hij keerde naar huis terug. Beamish zei, toen de Lange zijn jachtbuit vertoonde: „Het schijnt vreeselijk wreed deze mooie vogels te dooden. Ik zeg altijd dat sport. . . .” „Wij weten allemaal hoe jij over sport denkt,” zeide Lange vinnig. „En zoodra je ophoudt met het eten van de vogels, die andere menschen voor je schieten, zullen wij luisteren naar je rede-neeringen. Hoe gaat het met De Gys?” „Erger,” erkende Beamish. De Lange gaf Phu-nan een van zijn pauwen, beduidde door teekens dat hij ze moest plukken en braden, hing den andere in de howdah op en stapte weer naar den tempel. ☒ Tegen twaalf uur gingen zij weer op weg. De gebraden pauw had een weinig kracht gebracht in het lichaam van den Franschman. Hij slaagde erin in de how-dah te klimmen, maar toen hij er eenmaal in was, voelde hij zich te zwak om overeind te zitten. Zij maakten het hem zoo gemakkelijk mogelijk en lieten hem languit op de eene bank liggen, terwijl Beamish en Phu-nan op de tegenoverstaande bank plaats namen. De Lange met zijn jachtboog op zijn knieën reed met de Harinesiërs in het voorgedeelte. ☒ Drie uren lang stapte Nak door den oceaan van laag kreupelhout, alleen geleid door zijn instinct. „De Gys vraagt,” klonk Beamish stem door de opengeslagen how-dah gordijnen, „of je iets kan zien van Trillenden Steen.” De Lange speurde naar den horizon. „Zeg hem dat ik heelemaal niets kan zien. Maar de stank is vreeselijk. Als dat niet het land van Pittising is, waarvan wij zooveel hebben gehoord, eet ik mijn hoofd op.” Naks cornak grijsde: „*Avol, Avol. Pittising.*” En Kunmers vertrouwdens riepen ook: „*Pittising. Pittising.*” De zon en de hemel verdwenen voor hun oogen. De heete, stinkende lucht was vervuld van zwermen onreine vliegen. De olifant was ontzettend zenuwachtig geworden; hij rende voort met opgeheven slurf, angst in zijn oogen. ☒ Eensklaps bleef hij staan, schreeuwde tweemaal — slaakte diepe kreten van doodsangs. Dicky, die een pijl uit zijn koker rukte, keek naar beneden en zag niets anders dan een witachtig-gelen molshoop. Voorzichtig stapte Nak over den molshoop — dien hij herkende als pittising-uitwerpselen — en liep verder.

☒ Beamish riep door de how-dah gordijnen: „Wat is er gebeurd, Lange?” „Weet ik niet. Maar je kan mij Skelvi aanreiken en den zwarten pijlkoker.” Dicky gaf hem den jachtboog terug, spande den grooten boog en zocht een pijl uit. Eensklaps zag hij een reusachtige kat voor een sprong incingedoken; hij keek een oogenblik als betooverd naar de puntige ooren, de duivelsteekens onder de oogen, de vertikale haren erboven, de horizontale snorren eronder. En in die seconde sprong pittising. Dicky was zich bewust van een kop die door de ruimte schoot; van klauwen, wuivend boven den kop; van het geschreeuw van Nak; van twee wilde oogen; van een bek vol naaldscherpe tanden; van zijn eigen pijl, gericht op dien bek. Toen zag hij den pijl het doel treffen, den kop verdwijnen. Er volgde een chaos als van een aardbeving — duisternis. Zoodra Dicky weer tot bewustzijn kwam, zag hij Beamish' gezicht, de rose punt van een slurf en hij hoorde een pijnlijk gefluit. Hij ging overeind zitten. „Wel, wat drommel. . . .” begon Dicky. „Het is *all right*,” zei Beamish' stem. „Je bent overboord gevallen. De kat is dood.” Hij werd weer bewusteloos en toen hij bij kwam, waren zij weer onderweg. Hij lag tegenover De Gys. Beamish, staande tusschen zijn twee patiënten, trachtte te verklaren wat er was gebeurd. „Je pijl maakte het beest zoo dood als een pier. Het viel achterover. Jelui zijt samen overboord gevallen.” „Nak bezeerd?” „Hij heeft een leelijke wond aan zijn slurf en één oor is verscheurd.” „Skelvi veilig?” „Ja. Je ligt erop. Maar de pees is gesprongen.” „Hindert niet. Ik heb nog twee over in mijn helm. En de pittising?” „Mak heeft ze tot moes getrapt.” „Jammer. Ik had die huid graag willen hebben. Stel je voor, een kat van zeven voet lengte!” „Met jou is niet veel aan de hand, Lange,” zei Beamish beslist. ☒ Dicky ging overeind zitten en maakte plaats voor den dokter. De Gys die uit een onrustige sluimering ontwaakte, vroeg weer naar Trillenden Steen. „Wij moeten er komen,” mompelde hij, „wij moeten er komen.” Dicky schoof de achtergordijnen open en keek naar buiten. Blijkbaar waren zij voorbij de jungle-streek. Een lage rand van boomen begrenste den lichtenden horizon. Van de boomen liep een recht vuurrood zandpad. Aan beide zijden van het pad zag men een steenwoestenij, purperkleurig in de korte Harinesische schemering. ☒ Phu-nans stem werd gehoord, Phu-nans gelaat, bespottelijk onder den bronzen helm, werd door het voorste howdah-gordijn gestoken. De Moi stotterde van opwinding. „Wij zijn er!” riep De Gys uit. Hij riep zijn bediende met heesche stem iets toe, ging op één elleboog liggen, maar viel uitgeput weer achterover. De voorste gordijnen werden opengerukt, een rammelen van roestige ringen — en Trillende Steen, het doel van al hun hoop en verlangen, stond eindelijk vóór hen. ☒ Beamish zag het, de Lange zag het — zelfs De Gys zag in de enkele seconde, vóór hij bewusteloos werd, dat Ultima Thule van het gouden land. Ver en duidelijk tegen het vuurrood van een westelijk dalende zon, stak een zwarte duim omhoog, een reuzenduim, brutaal afstekend tegen den glans van den horizon, wijzend en wenkend, en uit het gezicht verdwijnend, toen Nak bij een bocht van den weg een andere richting insloeg. „Heb je het gezien, Lange?” hijgde Beamish. „Ja. Niets bijzonders.” „Maar hij bewoog. Ik wil er een eed op doen, dat hij bewoog.” „Wees geen ezel.” De oogen van den Franschman gingen open. „Hij trilt,” mompelde hij, „hij trilt!” Dicky greep de telescoop en rukte de achtergordijnen open. Maar de telescoop onderzocht den horizon tevergeefs. Trillende Steen was verdwenen achter de purperen omgeving. ☒ En dien nacht zagen zij Trillenden Steen niet meer, maar kwamen aan Laatste Kazerne, die Zij van den Boog als een buitenpost hadden gebouwd tegen een inval der vijanden, toen de Mandarijnen het verbond met de *Bloo Loy* sloten. Hier heetten de wachten, op een gefluisterd bevel van Kunmers vertrouwdens, de reizigers welkom en kookten thee van Puerh voor hen en roosterden pauwen en presenteerden sigaren en trokken zelfs thee van moerbeibladeren voor De Gys — welke deze in één teug opdronk, bewegend dat dit het eenige tegengift was voor het vergift in zijn arm. En hier, volkomen uitgeput — de een door zijn wond en de ander door zijn val, sliepen de twee veteranen als kinderen. ☒ Maar Cyprian Beamish, wakend bij de legersteden van zijn patiënten, bleef den heelen nacht zitten, wakend en zorgend; denkend aan het verleden en de toekomst — tot zijn gansche ziel opbloede in een rooskleurigen gloed van verwachting welk wonder van land en volk zij den volgenden dag zouden vinden. . . .

(Wordt vervolgd).

HET KASTEEL VAN CHANTILLY, GEZIEN VAN HET NOORD-OOSTEN.

HET KASTEEL CHANTILLY.

MEN kan zich niets van vriendelijker grootheid en pracht voorstellen dan de overweldigende aanblik van het luisterrijk panorama te Chantilly, een kleine stad van ongeveer 5000 inwoners. De het kasteel omringende bloemperken, de verrukkelijke waterpartijen waarin zich honderdjarige karpers bevinden, de groote voor renbanen dienende grasvelden, en de ruime tribunes, het mooie, wilde en toch zeer goed onderhouden bosch, dat bewonderenswaardige geheel zal van Chantilly steeds den aantrekkelijksten en bekoorlijksten prinselijken lusthof maken, een onuitputtelijken bron van genieting voor kunstenaars en toeristen. ☞ Volgens Hippolyte LeCerf dagteekent de gemeente Chantilly eerst van 1692, doch hoewel de Grootte Condé (Lodewijk II van Bourbon) in 1682 was overleden, moet men *hem* toch als den stichter van Chantilly beschouwen, want het was door zijne vrijzinnigheid en het afstaan van zijne gronden dat hij de bevolking naar Chantilly trok. ☞ Van het oude kasteel, dat in 1793 is afgebroken, bestaat nog slechts een kleine gedeelte, achter het tegenwoordige kasteel bij La tour de la Chapelle (links op de afb. hierboven). In de rode eeuw behoorde het kasteel Chantilly aan *Rothold de Senlis*, Heer van Ermenonville; zijn opvolgers waren gedurende verscheidene geslachten Keldermeester van Frankrijk, doch *niet* van Senlis. Eerst heetten zij „La Tour” naar een toren van het kasteel dat zij in Chantilly bezaten, doch later noemden zij zich *Bouteiller de Senlis*, en om de hooge waardigheid te toonen welke zij bij de Koningen van Frankrijk bekleedden, voerden zij drie drinkbekers in hun wapenschild. ☞ Later was de heerlijkheid Chantilly achtereenvolgens het eigendom van de adellijke families d’Erquery, de Clermont, de Laval en eindelijk van de familie d’Orgemont. Guillaume III Le Bouteiller had, met goedkeuring van koning Philippe de Valois, in 1333 bij het leenroerig kasteel eene kapel laten bouwen naast een van de torens. ☞ Van 1358 tot 1360 onder Koning Jean en later gedurende den ongelukkigen *Jacquerie*-opstand van de boeren tegen den adel, en tijdens den langdurigen oorlog met Engeland onder de regering van Koning Jean en zijne opvolgers, had het kasteel zeer veel te lijden en moest bijna geheel herbouwd worden. Onder Pierre I d’Orgemont, kanselier van Frankrijk, die de heerlijkheid Chantilly van Gui de Laval kocht, werd in 1386 met den herbouw begonnen en in 1393, onder zijn oudste zoon Amaury d’Orgemont, werd het kasteel voltooid. Daarna behoorde het aan diens zoon Pierre II d’Orgemont, die in den slag bij Azincourt in 1415 sneuvelde. Zijne weduwe, Jacqueline Peynel, die het vruchtgebruik van de heerlijkheid had, hertrouwde met Jean de Fayel, markgraaf van Breteuil, behorende tot de partij van de Armagnacs. Wederom had het kasteel van veel aanvallen te lijden, doch na het overlijden van Jean de Fayel in 1421, toen het in het bezit kwam van Pierre III d’Orgemont, was de vrede hersteld. Na Pierre III d’Orgemont was de heerlijkheid Chantilly het

eigendom van de familie de Montmorency en eindelijk behoorde het aan de familie van den Grooten Condé, wat zijn tegenwoordigen naam van „Musée-Condé” verklaart. ☞ In 1621—’86, onder Louis II bijgenaamd de Grootte Condé, werden er te Chantilly prachtige feesten gegeven, behalve tijdens zijne verbanning (1654—1660) wegens zijne deelneming aan de oorlogen van de Fronde; na zijne terugkomst echter hadden zij met nog grooter luister plaats. Madame de Sévigné beschrijft in haar 95sten brief het grootsche feest dat aldaar in 1671 ter eere van Lodewijk XIV plaats had en verhaalt dat *Vatel*, de opperkok van den prins, zelfmoord pleegde omdat de visch voor het koninklijke festijn niet op tijd aankwam. ☞ Totdat in 1718 Hertog Louis-Henri de Bourbon het kasteel liet verbouwen in den stijl van de beroemde stallen, behield het zijn oud middeleeuwsch aanzien. ☞ Het kasteel bestaat uit twee hoofddeelen: de *Châtelet* of *Capitainerie*, waarschijnlijk in 1560 door Jean Bullant voor den opperbevelhebber Anne de Montmorency gebouwd, en *Le Grand Château*, in 1876—’82 op de plaats van het tijdens de revolutie verwoeste kasteel opgetrokken, het tegenwoordige prachtige kasteel, naar eene teekening van Daumet voor den Hertog Henri d’Aumale (1822—’97), den vierden zoon van Louis-Philippe en erfgenaam van den laatsten Condé, die in 1830 overleed. ☞ Het kasteel de Chantilly of Musée Condé is zeer zeker meer dan één bezoek waardig en bevat een prachtige collectie van de Italiaansche, Fransche, en, minder voltallig, van de Vlaamsche, Hollandsche, Engelsche en Duitsche schilderschool, alsmede een prachtige verzameling van miniatuur schilderwerk. In 1889 liet de Hertog van Aumale een catalogus samenstellen onder den titel van „Le livre de Chantilly”; daarin treft men zeer mooie afdrukken aan van de voornaamste schilderstukken alsmede vele beschrijvingen, vooral behorende bij de talrijke portretten. De Hertengalerij of eetzaal (afgeb. op blz. 523) bevat verrukkelijke tapijtbehangsels uit de 17de eeuw, naar *d’Orley*, de jacht van keizer Maximiliaan voorstellende. Boven den schoorsteen en de deuren zijn afbeeldingen van St.-Hubert, Venus en Diana van *Baudry*. Vervolgens gaat men door de schilderijengalerijen, waar men meer dan 500 prachtwerken kan bewonderen. ☞ In de Salle Isabelle treffen wij een mooi schilderij van *Ruysdael* aan, „duinen te Scheveningen” voorstellende; een paar kleinere zalen doorlopende komt men in de Salle Caroline, alwaar een indrukwekkend schilderij, „Storm” van Van Everdingen, onze aandacht trekt. Wij komen nu in de Salle des Gardes, waar een fraai portret hangt van den Grand Condé, door J. van Egmont geschilderd. ☞ Eindelijk treden wij de Apen-galerij binnen, lende, door den schilder Chr. Huet uitgevoerd; de meubels zijn 522 en 523) ziet men de Galerie des Princes of Slagvelden-galerij met schilderwerk van L. Lecomte, de gevechten van den Grooten Condé voorstellende (1686—’92), een portret van den

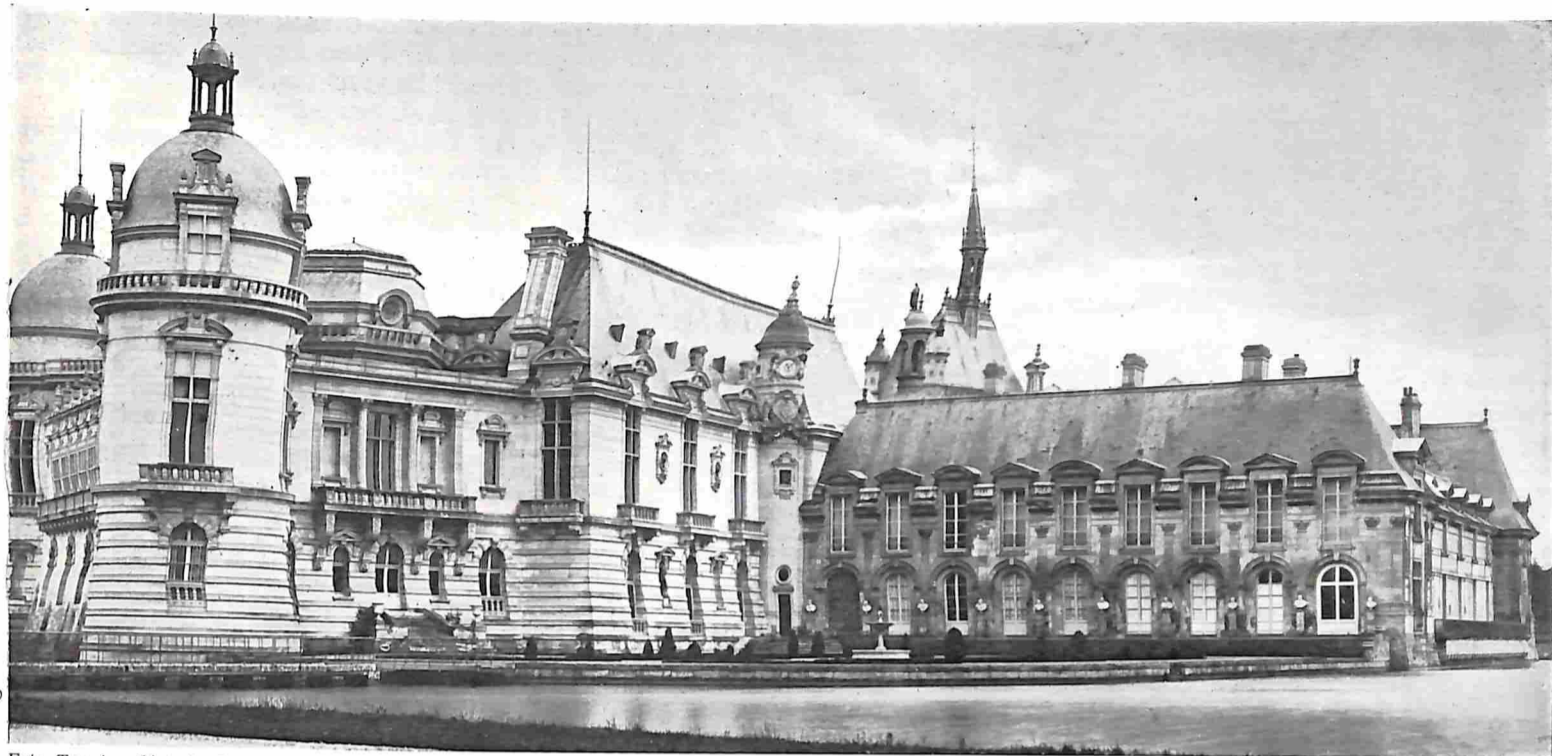

Foto Touring Club de France.

HET KASTEEL VAN CHANTILLY, GEZIEN VAN HET ZUID-WESTEN.

Prins door Stella en een ander in een medaillon, van Coyzevox. De standaard is in den slag bij Rocrai (1643) genomen en is het oudste militaire zegeteeken in Frankrijk. ☼ De bibliotheek bevat ongeveer 13.000 boekdeelen, waaronder zeer veel belangwekkende. Op den schoorsteenmantel staat een terracotta borstbeeld van den Grooten Condé, door Coyzevox. Ten zuiden van de groote vestibule is de groote trap met een prachtige uit ijzer en koper bestaande leuning, door de gebroeders Moreau vervaardigd, en aan den muur hangen fraaie gobelins, een Jason en de Stier, van De Troy en een herdersleven van Boucher. Het plafond, de Hoop voorstellende, is door Maillart geschilderd. ☼ Vandaar komt men in de kapel. De kapel, in weelderigen renaissancestijl gebouwd, met mozaïk en houtsnijwerk uit 1548, bevat een altaar van Jean Bullant en Jean Goujon, afkomstig uit het kasteel d'Ecouen. Het geschilderde venster, dateerende uit 1544, de familie van den Opperbevelhebber Anne voorstellende, is eveneens afkomstig uit het Chateau d'Ecouen. In het halfgewelf (Tour de la Chapelle) achter het altaar is het praalgraf van Henri II de Condé, vader van den Grooten Condé, vervaardigd door J. Sarrazin en versierd met zes bronzen beelden en dertien bas-reliefs (1662); daarachter bevindt zich een grafzuil, de harten van verschillende prinses van Condé bevattende. ☼ Het park is in 1663 door Le Nôtre aangelegd. In 1886 heeft men op het terras een ruitersstandbeeld in brons van den Opperbevelhebber Anne de Montmorency doen plaatsen. Ten Oosten van het terras komt men in het Park van Silvie, en lieflijke lommerlijke lanen leiden tot het vriendelijke „Maison de Silvie”, een jachtslotje uit de 17de eeuw, dat mooie schilderijen, muurbehangsels en meubelen bevat, onder meer twee schilderstukken van O. Merson. ☼ Men verhaalt dat de dichter Theophile de Viau (1590—1626), in 1623 ter dood veroordeeld om zijne „Parnasse Satirique” hier verborgen werd gehouden door Marie Felice des Ursins, hertogin van Montmorency, en dat hij haar later in zijne verzen onder den naam van „Silvie” bezong. Het slotje, in 1684 door den Grooten Condé weder in goeden staat gebracht, was getuige van de romantische liefde van Mademoiselle de Clermont, zuster van Hertog Louis-Henri en M. de Melun, die op jacht zijnde, in 1724 door een wild hert werd gedood. Langs kanalen en waterpartijen komt men bij een ander lieflijk landhuis, „Le Hamlet”, waar in de 18de eeuw menig landelijk feest plaats had, en weer verder ziet men een klein kasteeltje, „La Nonnette St-Fermin” en de „Vertugadin.” ☼ In het midden van het park is een cirkelvormige vijver, waar omheen de standbeelden zijn te bewonderen van Le Nôtre en Molière door den beeldhouwer Noel; Bossuet, door Guillaume; Condé, door Coyzevox; La Bruyère, door Thomas; Bacchus en Hebe, door Deseine; Pluto en Proserpina, door Chapu; en den Grooten Condé, eveneens door Coyzevox. ☼ Het park door de Porte St-Denis verlatende, komt men in de hoofdstraat der stad. Daar staat een oude

mooie kerk (1687—'90); in de nabijheid aanschouwt men de uitgestrekte stallen van de Condés, die ruim 300 paarden kunnen herbergen; deze grootsche, in 1719—1735 op last van den Hertog Louis-Jules-Henri de Bourbon naar de tekening van Jean Aubert gebouwde stallen zijn zeer zeker een bezoek waardig. Een ruitersstandbeeld van de Duc d'Aumale, door J. L. Gérôme in 1899 vervaardigd, staat ten westen van de stallen. De bronzen bas-reliefs op het voetstuk stellen voor: de onderwerping van Abd-el-Kader (1847) en de verovering van de Smalah door de jagers van den Duc d'Aumale. ☼ Het heerlijk mooie bosch van Chantilly is ruim 6125 H.A. groot; hoewel bijzonder goed onderhouden, heeft het toch niets van een park; in zandige lanen onder prachtige oude boomen kan men er genieten van de gezonde wandelsport. Bijna aan 't uiteinde komt men aan een klein modern gothisch jachtslot, „Le Chateau de la Reine Blanche” genaamd. Het is in 1826 gebouwd ter plaatse waar vroeger een kasteel stond, toebehoorende aan Koningin Blanche, Moeder van Lodewijk den Heilige. ☼ Was Chantilly in de 17de en 18de eeuw wereldberoemd omdat het de geliefkoosde verblijfplaats was van de Condé's, zoo is het thans vermaard om zijne belangrijke wedrennen, welke er in Mei en October plaats hebben. De zeer groote paardenfokkerijen, waarvan vele aan aldaar gevestigde Engelschen toebehooren, geven groote levendigheid aan de stad; er is ook een opleidingschool voor Engelsche staljongens, die gewoonlijk 600 leerlingen heeft. ☼ Het renveld is een stuk vlakke grond van ongeveer 125 H.A.; het is een aangenaam tijdverdrijf te zien hoe de paarden daar 's morgens geoefend worden. Te Chantilly hebben tegenwoordig nog slechts de paardenfokkerijen en de wedrennen beteekenis; de mooie kantindustrie is bijna geheel verdwenen; reeds in 1860 waren er al geen kantwerksters meer in Chantilly. ☼ Vóór de Condés hun domeinen verlieten bezat Chantilly vele fabrieken voor het spinnen en bleeken van katoen. De Hertog de Bourbon-Condé kocht deze fabrieken, die achtereenvolgens werden herschapen in porseleinfabrieken en fabrieken van aardn pijpen; fabrieken van gedrukte stoffen, naalden, passementerie en papierfabrieken bestonden er eveneens.

MATHILDE DE LA CHAPELLE.

Ontvangen boeken.

Van het verbond van Vereen. van Oud-Onderofficieren ven het N.-I. leger ontvingen wij „De Dank van Nederland”.

De firma G. A. H. Buisman & Zoon te Heerde zond ons haar fraaie geïllustreerde Rozengids 1924—1925.

„Kunst in Karikatuur”, 100 karikaturen in Nederlandsche Toon- en Tooneelkunstenaars met bijschriften, is een uitgave van de N.V. Van Staal & Co. te Rotterdam.

KALI.

III.

(Slot).

DAGEN lang hadden ze de benden voor zich uitgedreven, gestadig den vijand opstootend — eerst uit de bosschen, toen door het heuvelland, en nu in de bergen. Voortdurend retireerden de opstandelingen met kleine schermselungen, waarbij zelden dooden vielen, steeds maar achteruit, het binnenland in. ☞ Op een nacht had Tellen zich met een deel der troepenmacht teruggetrokken op het vorige bivak, niet bemerkend door den vijand. En terwijl de hoofdmacht met kleine marschen optrok, beschreef hij met zijn afdeeling onder de grootste moeilijkheden een wijden boog om terzijde en zoo mogelijk in den rug van den vijand te komen. ☞ En nu waren ze, waar ze wezen wilden. De vijand had gehandeld zooals gedacht was — eerst terugtrekken op de hoofdplaats en dan verder de bergen in, op welker helling Lodak, de bergstad, gebouwd was. Dit had Tellen voorzien, en voordat de vijand goed en wel in Lodak aangekomen was, had hij een overheerschend punt in het bergland erachter bezet, van waaruit hij de stad en de wegen, die vandaar naar de bergpassen liepen, kon bestrijken. Eindelijk had hij weer voeling met de hoofdmacht gekregen, die van de andere zijde naar de hoofdplaats oprukte. De bevelen waren overgebracht — de tang werd langzaam aan dichtgeknepen. . . . ☞ Het is vroeg in den ochtend; de

ochtend op welke volgens de ontvangen bevelen, de beschieting van de stadmoet aanvangen. Even roept Tellen zijn mannen bijeen. ☞ „Soldaten, ik heb jullie niet veel te zeggen. Slechts één ding — herinnert je de open plek in het bosch — herinnert je hoe we onze makkers, Luitenant Zante en zooveel anderen daar gevonden hebben. We hebben iets af te rekenen. Nu is het onze beurt, om oorlog te voeren! Denkt aan onze kameraden en wreekt hen met elk schot. Ik denk niet, dat er dan veel granaaten hun doel zullen missen!” ☞ Rrrroehoem-hoeieiez! Regelmatig werkt het geschut. Door zijn kijker slaat Tellen de uitwerking gade. Goed zoo — daar komt al vuur in de stad. In de verte, aan Morren's kant, wordt ook geschoten. Rrrroehoem-hoeieiez! Fluitend verlaat de granaat het kanon en stormt hoog door de lucht weg naar Lodak. ☞ „Eerste kanon, correctie: achthonderd achter, anderhalf rechts!” Tellen heeft even boven de stad een vreemd gebouw, een tempel ontdekt, dat wil dus zeggen een weg — wil dus zeggen: een kans op ontsnappen. ☞ Zorgvuldig wordt het kanon ingesteld. „Klaar om te schieten!” „Vuur!” Neër gaat de arm van den stukscommandant. Rrrroehoem-hoeieiez! Fout! Te ver achter slaat de granaat in. „Correctie eerste kanon: honderd vóór!” „Klaar om te schieten!” „Vuur!” Hoeieiez! ☞ Treffer! Door den kijker ziet hij, dat een pagode verdwenen is. Rook stijgt op. De stad ligt voortdurend onder vuur. Weer treft een granaat den tempel. Dat is genoeg! Een ander punt. Wat? ☞ Wat is dat voor een lang zwart lint daar in de verte? Ingespannen tuurt hij door den kijker. Ha, sloebbers, dat zal je niet glad zitten! U heeft buiten den waard gerekend, heeren! Het zou wel prettig zijn om zoo kalm naar de passen weg te tippelen, hè. ☞ Wat zouden het zijn: troepen of vluchtelingen uit de stad? Dondert niet, er mag geen mensch uit. Ze zullen het weten, de schoften! „Laden met kartetsen!” Daar begint het geschut weer. Regelmatig, één voor één schieten ze, loopen achteruit en komen weer terug in hun ouden stand. ☞ Slag op slag slaan de kartetsen daar in, in de menschengaten in

HET KASTEEL CHANTILLY. DE „APENGALERIJ”.

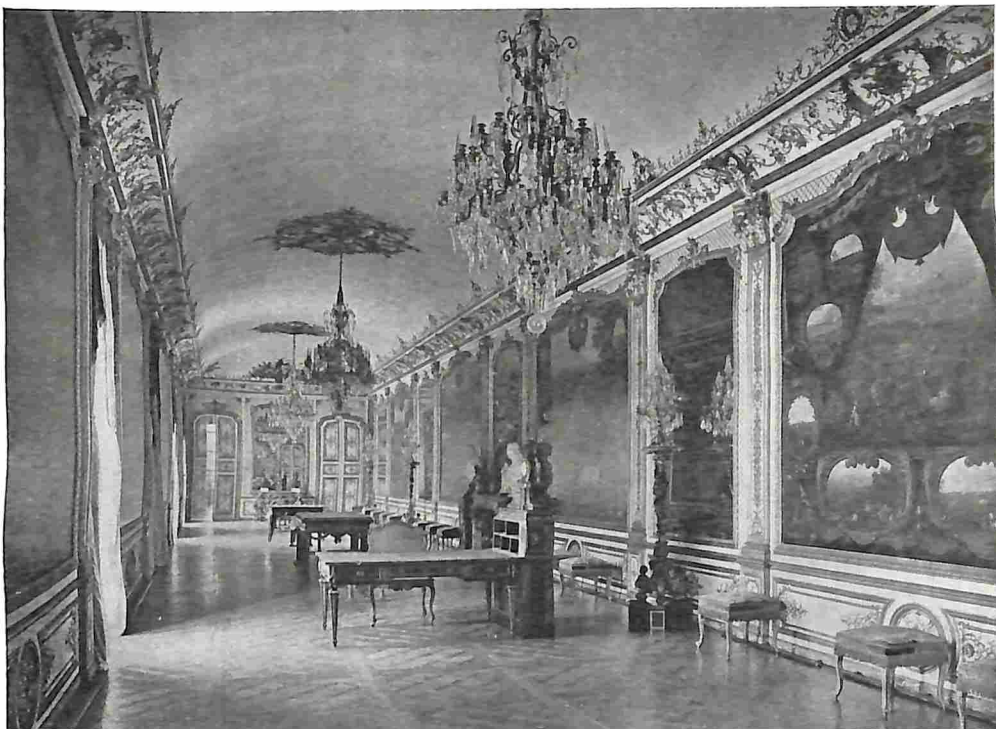
het lange, zwarte lint. Het zal daar raak zijn, maar ze moeten op d'er donder hebben. ☞ Ha! daar komt verwarring ginds. Ze gaan terug naar de stad! Ze vluchten. En op de stad spelen nog aldoor kalm en geregeld als een uurwerk de kanonnen van de hoofdmacht. . . . ☞ Het is afgelopen. Een laatste, wanhopige stormaanval heeft Morren afgeslagen en toen was het uit — wapens inleveren. — gijzelaars — het was uit. De expeditie had haar doel bereikt. ☞ En Kali danst op de bergen in de maan — want haar oogst is groot. . . . ☞ „Hij zegt, dat dit hun grootste tempel is, Heer”, meldt de tolk, op den inlandschen gids wijzend, die tusschen twee soldaten in loopt. „Wel, laten we eens kijken,” stelt Kapitein Morren aan Luitenant Tellen voor. „Vooruit maar!” „Bliksems, dat is datzelfde ding, waar ik op heb laten schieten! Ik dacht, dat er wel een weg achter zou wezen.” „Dan ben je niet ver mis geweest,” zegt de Kapitein. „Je eerste schot is waarschijnlijk dit groote gat in den weg.” ☞ De patrouille gaat verder. „Je hebt je bliksems goed ingeschoten,” merkt de kapitein bewonderend op. „Goddorie, daar is niet veel meer van heel.” ☞ De tempelruïne rijst voor hen op. Het voorste deel is één puinhoop. Veel lijken in blauwe slendangs tusschen de steenhoopen — vrouwen. Zwijgend gaan de soldaten den tempel in, zoeken zich een weg door de brokken steen. Ineens staan ze stil. Was daar beweging? Neen, het is niets. Een vogel misschien, of een weg-schietende slang. ☞ Hoe gehavend ook, nog is de tempel grootsch.

„Wat is het hier mooi,” zegt Tellen zacht. „Het is hier gruwelijk,” fluistert Morren huiverend. Ook hier lijken tusschen den bewerkten steen. Groote stukken van het dak zijn naar beneden gestort, hebben verbrijzeld, wat daar onder was, beeldhouwwerk, offergereedschap, menschen, alles. Brokken van godenbeelden liggen verspreid tusschen de ruïnes. ☞ En boven den chaos van steen en liften troont hoog Kali's beeld. Los, zooals een gevallen blad, dat bij de volgende vlag door den wind verder gevoerd zal worden, even de aarde

beroert, rust Kali's slanke buigzame gestalte op haar kleine, sierlijke voeten. ☞ Zoo aanstonds zal zij gaan dansen, zal haar schoone lichaam golven in langzame welving — reeds lacht haar mond — maar die lach — doet huiveren! Lekkend, wreed, wellustig, verderfspellend is die lach, en geheimzinnig als de Dood, die rondom in den tempel waart. Kali danst, want om haar heen liggen verminkte lijken en plassen geronnen bloed, daar beneë, waar dat kleine troepje blanken staat. ☞ Zij herkennen haar aan de doodshoofdenketen, Kali, de wulpsche godin van den hartstocht en van het kwaad, Kali, de Wreede, die leeft van bloed en tranen „Wat een beeld — wat een kunstenaar,” beeld nauwkeuriger te bezien. ☞ Een helse kreet klinkt. Pi-Bou springt op van achter Kali's beeld, zijn laatste godenhet met al zijn kracht — en samen storten zij naar beneden — terd wordt tot een bloederige brei door de steenen armen. . . . ☞ Dien nacht danste Kali op de bergen, in het licht van de maan en zij lachte luid bij haar dans — haar lach, dien zelfs de goden vreezen, omdat hij alles in zich sluit, wat wreed en slechts is op deze aarde. . . . ☞ Een maand later bereikte opdracht tot verdere afwikkeling van de strafexpeditie tegen de Nasi-Yuna's.

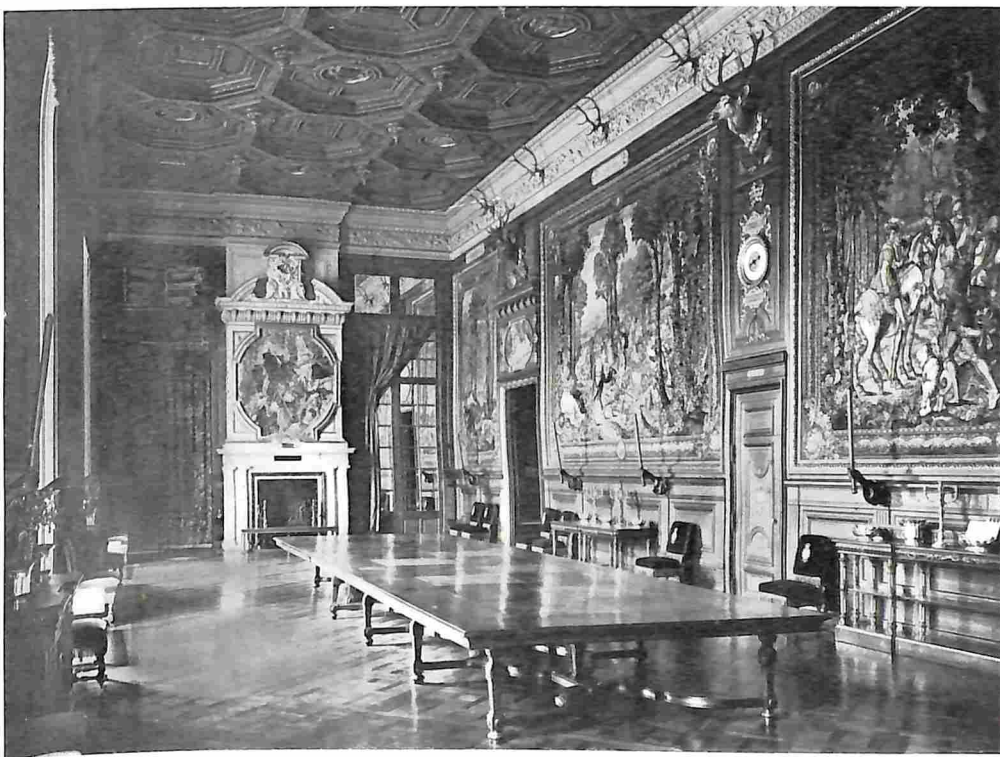
ZAAL, ZEEL, SEL.

DE Salische Franken, die in de 3e eeuw al tusschen IJsel en Vecht moeten gewoond hebben, in 't zoogenaamde Salland en in 'n gedeelte van Twente, moesten omstreeks 286 met de Chamaven, bewoners van 't oude Hamaland (met hoofdplaats Deventer), dit gebied ontruimen voor de aangrenzende Sassen. (Vgl. *Dederich*: Der Frankenbund, blz. 6 en 42). Zij werden in zuidwestelijke richting gedrongen over Rijn en Maas en kwamen zoo binnenvallen in 't Romeinsche gebied, waar ze allereerst de streek „Batavia” bezetten, die zich destijds veel verder tusschen Rijn en Maas uitstreckte dan de tegenwoordige Betuwe. Daarna vestigden zij zich ± 359 in „Taxandria”, N. Brabant. ☒ Toen in 't begin van de 5e eeuw hier de Romeinsche bezetting werd teruggeroepen, breidden zij zich nog meer zuidwaarts uit, vooral langs de Schelde, o.a. over Doornik, Kamerijk en ook over Brussel en omgeving, tot aan 't „Kolenwoud”. Vandaar gingen ze zuidwestelijk naar Vlaanderen, omdat 't „Kolenwoud” hun belette zuidoostelijker te gaan. Zij drongen mettertijd nog zuidelijker, telkens 'n gedeelte van hun stam achterlatend. Chlodewich of Clovis (481—511) was intusschen hun koning geworden en de Ripuarische Franken, vooral gevestigd langs den Rijn, hadden zich ook reeds bij hen aangesloten. ☒ Op „Batavia” gaven de machtige Salische Franken aan twee rivieren namen naar die van hun stamland, namelijk aan IJsel en Vecht. Zoo zijn de Hollandsche IJsel en de Utrechtsche Vecht genoemd naar den Gelderschen en de Overijselsche. De Salische Franken zelf, Saliërs, danken hun naam echter niet aan den IJsel (Is(a)la), die hun stamland bespoelde. De naam IJsel is allerwaarschijnlijkst van 'n stam *ijs-*, die met *-l-en-n-* suffix verbonden *water* beteekende. ☒ De *Saliërs* en 't *Salland* ontleenen hun naam aan 't oude woord *sala*, hof(stede), woning van een Salischen edelman, paleis; vgl. mndl. *sale*. *sele*; oudsass. *sali*; nhd. *saal*; fra. *salle*. Dit woord komt dan ook in tal van plaatsnamen voor op 't gebied, waar de Salische Franken hun macht hebben uitgebreid, vooral in N. Brabant en België. Het is een kenmerkend Salisch-Frankisch suffix, dat in verschillende vormen optreedt: *zaal*, *sale*, *zeel(e)*, *sele*, *sel*. ☒ Den vorm *-sale* treft men alleen aan op de Betuwe in den dorpsnaam: *Andelst*, in 855 *Andassale* genoemd; in Vlaanderen en Brabant vindt men vooral *zeel(e)*, in N. Brabant veel *-sel*. In *Oldenzaal* heeft *sale*, mettertijd *zaal* geworden, het oudere *sele* verdrongen omstreeks 1328. In oorkonden treft men o.a. aan: 893 *Aldenselen*, 1058 *Audensele*, 1165 *Altensele*, 1272 *Aldensele*, 1328 *Aldensael*. (Nom. beogr. Neerl. D. I blz. 119 en D. 3. blz. 353). Deze plaats wordt in archivalia ook genoemd het *Alda Sala* of *Salia Vetus* en duidt dan ook op 'n *sala* van 'n ouden Salischen edelman. Volgens sommigen zou er in 't begin der 5e eeuw al 'n zekere Salische vorst Pharamond z'n *sala* gehad hebben. Toen deze hem verliet, om zuidelijker veroveringen te maken, droeg die *sala* voortaan den naam *Olde Sale*. Deze *zaalhof* zou dan gelegen hebben in dat gedeelte van 't tegenwoordig Oldenzaal, dat thans nog „den hof” heet en volgens 'n overlevering vroeger wel *Gravenhoves* werd genoemd. (*Snelting*: Gesch. v. Oldenzaal, blz. 5). Verder zijn in dit verband hier te lande nog te noemen: de oude uitgestrekte *zaalhof Zeelbeke* = *Saalbeek* in Wolfheze, gem. Renkum (Geld.); *Zeelhurst*, in de 12e eeuw als *Selehurst*, een goed bij Harderwijk; *Scherpenzeel* bij Amersfoort; *Scherpenzeel*, erve en huurschap onder Olst en *Scherpenzeel* (Limb.). ☒ Veel

HET KASTEEL CHANTILLY. DE VELDSLAGEN-GALERIJ.

geografische namen treffen we aan, waarin 't oude *sala* tot *-sel* of *-zel* is geworden. De uitgang *-sel* kan ook uit *s + loo* = bosch, hout, ontstaan zijn. Maar in de volgende namen meenen wij nog 'n oud *sala* te mogen zien: *Gorsel*, *Hupsel*, *Tonsel*, *Varsel* (alle in Gelderland); *Donsel*, *Hersel*, *Hulsel*, *Vorsel* (alle in N. Brabant); *Hulsel* en *Oensel* (Limb.). ☒ Het oude *Zelhem* bij Doetichem kwam in 't oudste hs. van de Lex Salica reeds voor als *Salachaem*, in de 10e eeuw als *Salehaim*, 1152 *Selechem*, 1255 *Sellhem* (N. G. N., D. 3. blz. 289). Dan mogen we hier niet vergeten de zoogenaamde acht „zaligheden” in N. Brabant, waarin *-zaal* of beter *-sele*, *sel* is geworden, maar die toch acht oude zaalhoven moeten zijn, hetgeen misschien de grappige volksetymologie „zaligheden” er onbewust ook weer enigszins in neergelegd heeft. Het zijn de volgende acht dorpjes ten zuiden van Eindhoven: *Duizel*, *Eersel*, *Knechsel*, *Liessel*, *Netersel*, *Reuzel*, *Steensel*, *Sterksel*. ☒ Ook in België vindt men nog in tal van geografische namen dit suffix, meestal in den vorm *-zeel(e)*, *-sele*, *-sel*. Wij denken hier allereerst aan *Brussel*, vroeger *Broeksele*; vgl. de vormen *Brucella* en *Bruxelles*. Dan kunnen we daar nog noemen: *Zeel* (ten O. v. Gent), *Ronsel* (Z.W. van Gent), *Oosterzeel*, *Neerockerseel*. ☒ In geslachtsnamen treft men eveneens, vooral op 't gebied, waar de Saliërs 't eerst hun macht hebben uitgestrekt, 't suffix *-zaal*, *-zeel*, *-sel*; 't eerste

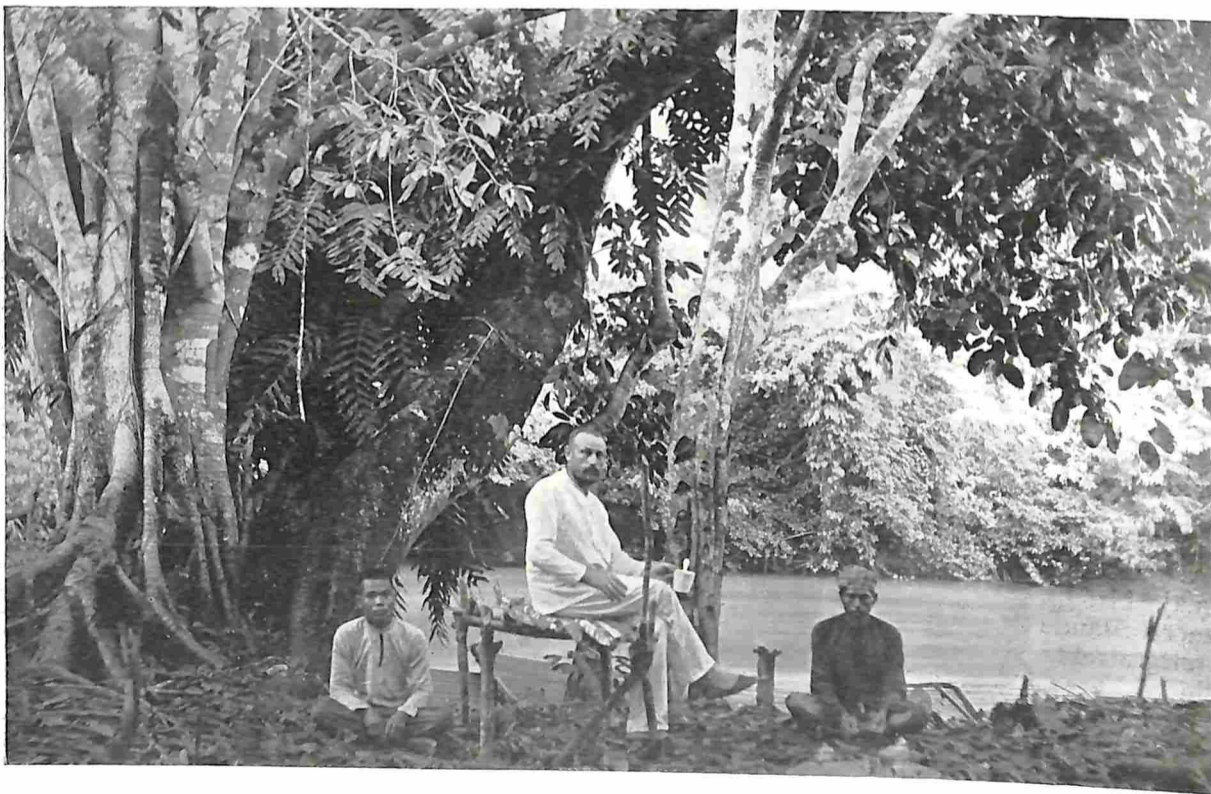
HET KASTEEL CHANTILLY. DE HERTEN-GALERIJ.

meer noordelijk, *-zeel* en *-sel* vooral zuidelijk, n.l. in N. Brabant en Limburg, in Vlaanderen en Belg. Brabant. We noemen hier slechts: *Zaalberg, Langenzaal; Immerzeel, van Moorsel, van Iersele*. Zelf kan men er dagelijks ontmoeten, vooral op *-sel*. ☞ Hoe nu zag zoo'n *sala* van 'n Salischen machtige er uit? Toen in de 6e en 7e eeuw 't kleingrondbezit hier over 't algemeen nog overheerschend was, en vele vrije boeren kleine hoeven bewoonden, omgeven met 'n omheining of gracht, was hun *sala* al heel eenvoudig, uit hout opgetrokken en met riet gedekt. Maar toen door de sterke uitbreiding van de macht der aanzienlijken en door 't leenstelsel 't grootgrondbezit zich meer ontwikkeld had, 't aantal vrije boeren sterk verminderd en 't aantal hoorigen sterk toegenomen was, werd de *sala* 't middelpunt van 't grootgrondbezit en als hof van den heer ook uitwendig aanzienlijker. Nu strekte zich daar rondom 't uitgebreide *saalland* uit. En daar omheen woonden op hun *mansi*, hoeven, de hoorige boeren. Die hoeven lagen verspreid door elkaar en waren soms wel dertig tot veertig in aantal. Dat uitgestrekt geheel, met den *sala* van den landheer als centrum, vormde één groote productie-onderneming: 't bedrijf voorzag geheel in eigen behoeften, maar er werd ook uitsluitend voor eigen behoeften geproduceerd. Men wijdde zich dan ook niet alleen aan landbouw en veeteelt, maar allerlei bedrijven, noodig voor die kleine maatschappij, werden er door de onderhoorigen beoefend. De heer had eenige verplichtingen ten opzichte van z'n hoorige boeren, maar zwaarder waren de lasten en plichten, die de hoorigen hadden tegenover hun heer. Zoo moesten zij o.a. in ploeg-, zaai- en oogsttijd gedurende 'n bepaald aantal dagen op 't *saalland* van den heer werken en bij gelegenheid zoogenaamde hand- en spandiensten verrichten. Deze en dergelijke „vroondiensten” bleven hier en daar nog tot in zeer laten tijd bestaan. ☞ Is 't wonder, dat in oude tijden, in de vroege Middeleeuwen, ja tot diep in de late Middeleeuwen, zoo'n centraal gelegen *sala* met z'n uitgestrekt *saalland* van zóó buitengewone beteekenis is geweest, dat we 't woord *sala* of 'n vorm ervan nu nog in onze streken en ver daarbuiten herhaaldelijk aantreffen in onze plaats- en geslachtsnamen? CARMELITA.

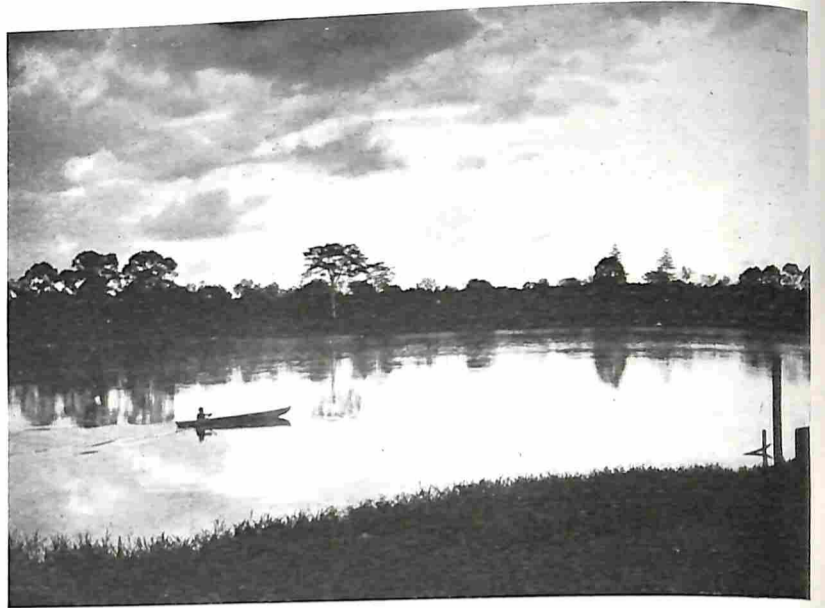
Een Speeldreun.

☞ In Drente kan het gebeuren, dat men bij een school de meisjes zich in een kring ziet voortbewegen, met een hunner in het midden, waarbij dan het volgende melodieuze liedje gezongen wordt:

Schirwit, waar is uw vrouw (bis)
Schirwit, waar is uw tremeldewee?
Tremeldewee de wup op zee,
Schirwit, waar is uw vrouw?

AMIROÉ. DE SCHRIJVER OP ZIJN LAATSTE DIENSTREIS.

AMIROÉ. EEN LATE PASARGANGER OP DE BARITO.

Mijn vrouw is naar de markt, (bis)
Mijn vrouw is naar de tremeldewee
Tremeldewee de wup op zee,
Mijn vrouw is naar de markt.

Wat doet zij naar de markt? (bis)
Wat doet zij naar de tremeldewee?
Tremeldewee de wup op zee,
Wat doet zij naar de markt?

Zij haalt ons kind een koek, (bis)
Zij haalt ons kind een tremeldewee,
Tremeldewee de wup op zee,
Zij haalt ons kind een koek.

☞ Zoo gaat het voort: Schirwit, waar is uw knecht? Mijn knecht is naar de schuur. Wat doet hij naar de schuur? Hij haalt ons bontkoe hooi. Schirwit, waar is uw meid? Mijn meid is naar den stal. Wat doet zij naar den stal? Zij melkt ons bontekoe, enz. ☞ Wie is Schirwit? Een figuur uit de Germaansche mythologie? H. HOVING.

Twee jaar pioniersarbeid op Borneo.

Amiroé, door P. te Wechel. Beelden uit het Dajaksche volksleven. Met vijf en veertig afbeeldingen naar photographische opnamen van den schrijver. — Scheltema en Holkema's Boekhandel, Amsterdam.

ONS Indische leger heeft de laatste jaren, door de aanstelling van de z.g. „Civiel gezaghebbers”, een deel zijner subalterne officieren tot een vredelievend en belangrijk werk geroepen. De Civielgezaghebbers vervullen de plaats der controleurs, doch zijn daarbij met militaire macht bekleed. Bij uitstek zijn zij dus (kiest men den rechten man op de rechte plaats!) geschikt daar hun werk te doen, waar de bevolking, om een autocratisch woord te gebruiken, nog „opgevoed” dient te worden. ☞ Het boek van P. te Wechel getuigt in zijn eenvoudige, onopgesmukte taal, ondanks de groote bescheidenheid des schrijvers, van de innerlijke voldoening, van het geluk, welke een mensch ten deel vallen, die zich geheel aan zulk een schoone taak geeft. Ieder die het pioniersleven in de grootsche Indische wildernis kent, die weet wat het zeggen wil eenige jaren onder een eenzaam onbeschaafd volk te leven, 'zal dit „Amiroé”

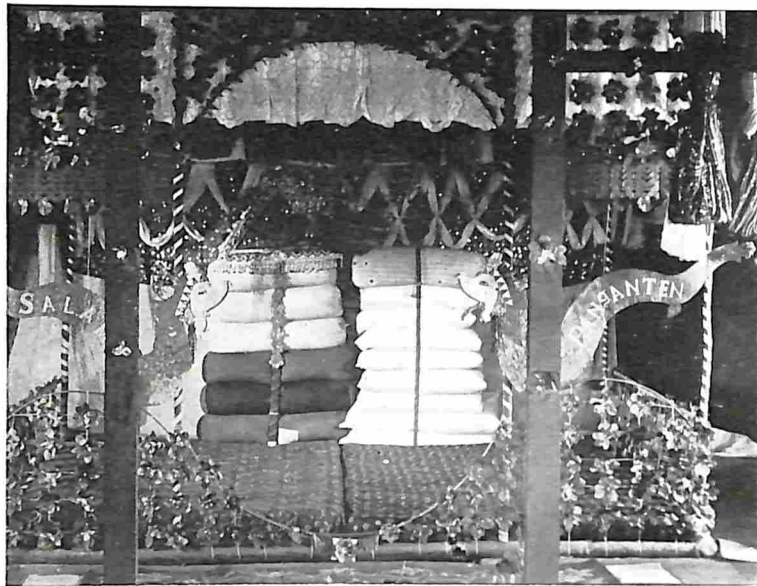
AMIROÉ. TOOVENAAR BEZIG EEN ZIEKETE GENEZEN.

bladzijde na bladzijde lezen met de blijde herkenning van een levensperiode die sterk maakte door strijd en die ten slotte dengeen die het onderging, doet zeggen: „Ik zou dit belangrijk deel van mijn leven, voor niets ter wereld willen missen!” Met deze zelfde woorden eindigt de schrijver dan ook zijn boek. Zij bevestigen bij ons de meening dat wij in Nederland niet genoeg waardeering kunnen hebben voor zulke blijmoedige, sympathieke, en waarlijk bescheiden mannen en vrouwen als deze pionier en zijn echtgenoot, die dit moeilijk en eenzaam stuk leven samen doormaakten en waarschijnlijk voor hun zelve tot een onvergetelijk geluk deden ontbloeien. Het boek is opgedragen aan de nagedachtenis van de vrouw die dit „Amiroé lief en leed” deelde. In dubbele betekenis behoort deze periode dus voor den schrijver, tot een schoonen tijd uit zijn leven, die hem naast een gevoel van weemoed, dat van dankbaarheid gaf. De schrijver gaf zijn zoetklinkenden titel „Amiroé” aan het boek omdat dit woord beteekent „Levenskracht” — een soort „Zielestof” die alle levende (en levenloze!) dingen doortrilt. Deze zielestof behoort niet meer tot mensch of dier wanneer de dood is ingetreden. De ziel zelf ontvliedt dan het lichaam en heet „Adiau”. heeft volgens den Dajak niets met „Amiroé” te maken. Wie echter is aangesteld als bestuursambtenaar over de Dajaksche bevolking, heeft wel degelijk met „Amiroé” te maken. Bij bruggen bouwen, wegen aanleggen, belasting innen, registreeren, den grond bewerken, rechtspreken, bij alles wat onder de aandacht van den „Toewan Besar” komt, dient rekening gehouden te worden met dit „Amiroé”, want het aardsch bestaan van den Dajak is nu eenmaal geheel ondergeschikt aan zijn geestenwereld. Wij weten dat zelfs het koppensnellen geen wreedheid is, maar een Dajaksche liefdedienst aan gestorven familieleden, die op deze manier gezelschap mede krijgen naar den hemel, welke voor hen ook nog vreemd en dus ongenoegelijk is. Met de grootste belangstelling heeft P. te Wechel overal waar het lot hem gunstig was „Amiroé” bestudeerd, en het lot was hem gunstig. Op zijn talrijke lange dienstreizen langs de gevaarlijke onbetrouwbare rivieren van Borneo, gaven doodenfeesten, lijkverbrandingen, bruiloften en offerplechtigheden hem al wat hij noodig had om dit kinderlijke volk te leeren begrijpen. Hij bezit een groote, niet genoeg te waardeeren schat, de humor. Zonder deze menschen te minachten, maar ook zonder sentimentaliteit, maakt hij zich hun zieleven tot een veld van studie en beziet alles met dien heerlijken, onschatbaren humor, die het geheele boek doortintelt. Te midden van de moeilijkste oogenblikken, werkelijk bestaande groote gevaren, heeft hij van die lakonieke, rake opmerkingen die den lezer doen gevoelen met welk een oprecht en geestig

mensch hij hier te doen heeft. Behalve de beschrijving der zwerftochten in de dichte wildernis is ook die van het huiselijk leven in de allengs gemakkelijk ingerichte woning aan den rand van het oerbosch, zeer boeiend en levendig. Het kleinste wordt belangrijk in zulk een afgesloten omgeving, maar toch (dit is het eigenaardige) wordt de mensch die daar de struggle for life heeft, niet kleiner van geest of gemoed! Men ontplooit zich integendeel. Zij die met ons zijn gegaan, de Javaansche bedienden die hun land voor ons verlieten, geven ons nu meer hun vertrouwen, wij leeren ze kennen als menschen, soms als vrienden, en de dieren die zich langzamerhand om zoo'n controleurswoning verzamelen, meestal niet uit eigen wil, maar als gevangenen of geschenken, ook die dieren gaan een rol spelen in ons eenzaam leven. Om de woning van den schrijver waren behalve de koe, ook apen, herten, vogels en zelfs een paar krokodillen, medelevende logé's geworden en zij vooral geven den schrijver gelegenheid tot tal van aardige mededeelingen en humoristische opmerkingen. De groote tocht naar den Goenoeng Tongka, een berucht oord, waar een zekere volksopruier een schuilplaats had gezocht en dat tevens bekend stond als de hemel der Lawagan Dajaks — is wel het meest interessante gedeelte van te Wechel's boek. Deze tocht, die ongeveer vijf weken zou duren, gaf aanleiding tot het vertrek van des schrijvers echtgenoot naar Koetei, waar de eenzaamheid niet zoo groot zou zijn, en als hij de hekwielier, waarop zijn trouwe levenskameraad is, ziet weggaan, bekruipt hem een gevoel van verlatenheid zooals hij nog nimmer had. De reis naar den Dajakschen hemel werd nu echter

rustiger ondernomen en aan haar danken wij menige interessante bladzijde. Hoewel „Amiroé” niet anders wil zijn dan het spiegelbeeld van twee jaar pioniersbestaan, de taal zoo gewoon is alsof men gemoedelijk met elkaar zit te praten en het boek dus geen de minste pretentie heeft, aan geleerdheid eigen, kan het niet anders, of juist door zijn natuurlijken eenvoud zal het een betrouwbare gids kunnen zijn op het terrein der Volkenkunde.

M. C. VAN ZEGGELEN.

AMIROÉ. MALEISCH-DAJAKSCH BRUIDSBED.

Mij. v. h. firma W. v. Gorcum te Assen ontvingen wij van de reeks „Weten en kunnen”: No. 109 (Dameshondjes, voeding, verzorging, fokkerij, door L. Seegers), No. 116 (De Jachthond en zijn dressuur, door L. Seegers), No. 120 (Lantent in de vrije natuur, door R. M. v. d. Hart), No. 123 (Wat moet ik dagelijks in mijn bloementuin doen, door G. D. Duursma), en No. 124 (Hyacinten voor kamer en tuin door J. F. Ch. Dix).

AMIROÉ. DE GEHEEL MET LIANEN EN TAKKEN OVERDEKTE BOENTOK-RIVIER.

DE NEW-FOUNDLANDER.

STATIG en deftig is zijn voorkomen. Kalm en waardig zijn gang. Edel en trouw zijn karakter. Om al deze goede eigenschappen is de New-Foundlander een uitstekende vriend van den mensch, een goedaardige kameraad. Zijn naam draagt hij naar het eiland New-Foundland. Toch is de New-Foundlander zooals wij hem kennen, niet de hond welken de visschers van het eiland, waaraan hij zijn naam ontleent, bij het uitoefenen van hun bedrijf gebruiken. Die hond mist het majestueuze van den tentoonstellings-New-Foundlander van heden. Engelsche fokkers brachten hem dat bij, zonder dat zijn typische raseigenschappen verwaarloosd werden. ☞ Hij is dan ook gebleven de „waterhond” bij uitnemendheid. Op verschillende kustplaatsen in Engeland wordt hij gebruikt bij het redden van drenkelingen. Menig zeevarende dankt aan dit imponeerende ras het leven. Ook in ons land heeft men pogingen aangewend om den New-Foundlander voor het reddingwezen af te richten. Wijlen dr. P. Varekamp te Zandvoort beschikte over twee van deze zwartjassen en besteedde veel zorg aan hun africhting. Door allerlei pech is men nog niet tot een goed resultaat gekomen, hoewel de honden blijk gaven van groote leerzaamheid. Het tragisch verscheiden van dr. Varekamp zal wel een einde maken aan deze proef, welke vooral in kynologische kringen met veel belangstelling gevolgd werd. ☞ Omtrent den oorsprong van dezen hond weet men niet veel met zekerheid te zeggen. Toen aan het einde der 16de eeuw de Noren het „nieuwe land” ontdekten, werd er mensch noch dier (hond) aangetroffen. De Engelschen die er in de achttiende eeuw landden en zich daar gingen vestigen, gaven aan het eiland den naam welken het tot op heden nog draagt, n.l. New-Foundland: „Nieuw land”. Nu eerst hoort men over honden spreken. Vanwaar die kwamen? Misschien brachten de eerste kolonisten honden mee en lieten er een paar achter, die zich in het wild vermenigvuldigden. Deze honden paarden zich met die, welke de visschers meebrachten en met de Eskimo-honden. Waarschijnlijk zijn uit deze combinatie de stamhonden van den tegenwoordigen New-Foundlander ontsproten. ☞ Een der voorname punten bij de beoordeeling van dezen hond is de kwaliteit der beharing. Van deze toch hangt grootendeels de geschiktheid voor waterwerk af. En een New-Foundlander die daarvoor niet geschikt is, mist een zijner meest typeerende eigenschappen. Men onderscheidt het z.g. dekhaar (bovenhaar) en het onderhaar. Dit laatste is het belangrijkste, omdat juist dit onderhaar het mogelijk maakt dat de hond uren achtereen in het water kan blijven zonder nadeelige gevolgen hiervan te ondervinden. Het onderhaar moet zoo dicht zijn dat de huid er moeilijk door heen te zien is. Het moet vetachtig hard aanvoelen. De meest gewenschte kleur is zwart. Men kent twee variëteiten n.l. de zwarte en de zwart met witte, de z.g. Landseer. Deze Landseer ziet men hier te lande heel zelden. Hij ontleent zijn naam aan den grooten Engelschen kunstschilder Landseer. ☞ Het karakter van den New-Foundlander is grootmoedig. Hij is zeer aanhankelijk en goed vertrouwd bij kinderen. Ook als bewaakhond is hij uitstekend geschikt. Zijn rustige imponeerende verschijning draagt daar veel toe bij. De kwaliteit van zijn pels maakt dat koude, regen en wind hem weinig kunnen deren. ☞ De voorname raspunten zijn: *Algemeen voorkomen*: Een indrukwekkende hond, groot en krachtig. Vlot en lenig in zijn bewegingen. *Hoogte en gewicht*: Renen 70 c.M. Teven 65 c.M. Het gewicht van een reu + — 50 — van een teef ruim 40 K.G. *Kleur*: Gitzwart. Een bronskleurige tint evenmin als een witte vlek aan borst en teenen wordt als een fout gerekend. *Beharing*: Dicht en bij voorkeur plat aanlegend, vettig aanvoelend, dicht geplant onderhaar; tegen den draad opgestreken moet het dadelijk weer terugvallen. *Kop*: Breed en massief platte schedel, goed ontwikkeld achterhoofdsbeen; bijna

Foto C. Steenbergh.

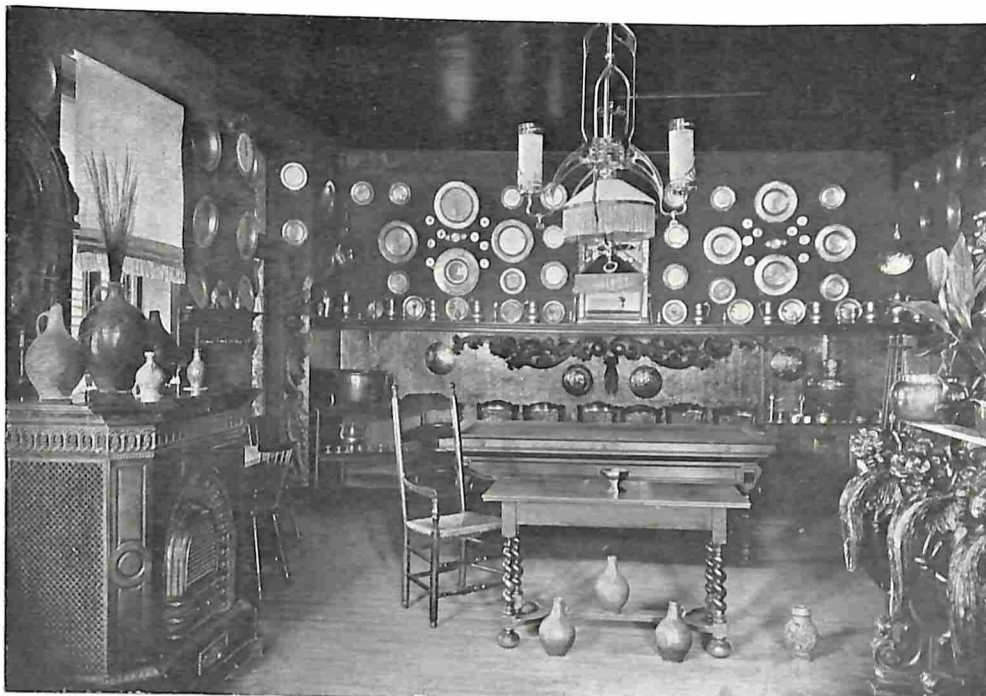
DE NEW-FOUNDLANDER.

niet zichtbare stop, korte vrij vierkanten snuit, zeer kort en fijn behaard. *Oogen*: klein, bruin van kleur, een weinig diepliggend en ver van elkander. *Hals*: sterk en gespierd, niet te kort. *Schouders*: breed en gespierd. *Borst*: diep, tamelijk breed en goed behaard. *Rug*: sterk en breed. *Voorbeenen*: recht gespierd, van achteren goed bevederd. *Achterbeenen*: sterk van beenderen en goed gespierd, van achteren bevederd. De voeten zijn groot, breed en vlak en hebben rechte teenen, koehakken zijn een groote fout, wolfsklauwen verwerpelijik. *Staat*: Middelmatig lang, iets lager reikend dan het spronggewricht; vrij dik en lang behaard, echter geen pluim vormend. Een staart met een haak of krul gedragen is fout. Staat de hond rustig dan draagt hij den staart met een flinke buiging aan het uiteinde, in beweging zijnde draagt hij hem iets hooger, opgewonden draagt hij hem rechttuit met een kleine buiging aan de punt. ☞ De hieronder afgebeelde New-Foundlander is een bekende tentoonstellingshond, en munt uit in type, beharing en bouw.

IDA JOH. W. DE VRIES.

Een kunstzinnig kastelein.

IN 't aspect der Limburgsche dorpen, waar veelal een oud kasteel zijn massale torens opbeurt boven de omliggende huizengroep; waar niet zelden nog 'n Romaansch kerkje de idylle zijner omgeving bevallig en bescheiden accentueert, ligt de herinnering aan 't grijs verleden klaar open. De romantiek der middeleeuwen spreekt innig en sterk in de grauwe muren, — waarover veil en wingerd haar wondere kleurenpracht spreiden in den nazomer, — die zich droomend weerspiegelen in 't onbewogen water der grachten. De calvaires op de kruispunten der landwegen — wier corpus vaak uw aandacht boeit door de expressieve schoonheid harer realistisch; de kapelletjes, verscholen tusschen lindeboomen, waar de vrome Limburger met gemoedelijk vertrouwen zijn nooden neerlegt en om hulp bidt tot zijn heiligen schutspatroom, verhoogt 't typisch beeld der landstreek. Limburg is nog wel zijn eigen land! ☞ Zeker, 't moderne leven heeft ook hier egaliseerend gewerkt en 't karakter van 't landschap vervaagd, zij het in mindere mate dan elders. De economische eisch der na-oorlogsche jaren vooral kerfde hier stukken weg der golvende heide. De purperen bos, zoo harmonisch toneerend met het donkere groen der dennen aan haar einder, verdwijnt allengs. Gouden korenvelden, die hun rijken arenlast wuivend buigen onder de rijpende zomerson, nemen haar plaats meer en meer in. De frissche weilanden, uren ver zich uitstrekkend, waarop 't zwartbont vee bij honderdtallen te grazen loopt, geven u de illusie te verblijven in 't welige Hollandsche polderland. . . . ☞ Heeft 't landschap van zijn karakter ingeboet, niet alzo de Limburger zelf. De romantische aard van zijn bodem weerspiegelt zich nog ongerept in zijn levenswijs. Hoog in eere staan nog de volksspelen en gebruiken uit vroeger tijd: de kleurige optochten der oude schuttersgilden in hun schilderachtige kleedij, met hun rijkbestikte zijden vendels; de rozenfeesten te Lotum, de drakenoptocht te Beesel e.a. verdienen in dit verband te worden vermeld. Met verbluffende juistheid verhaalt hij u de gebeurtenissen uit vroeger eeuwen, die zich afspeelden in zijn gewest; zijn sappig Limburgsch schildert u de tooneelen van strijd en veete tusschen de ridders zijner oude burchten, en zangerig klinken de wondere legenden, die hij u zegt over Maria, die op tal van plaatsen haar veelbezochte genadeoorden heeft; over de geloofspredikers uit de vroegste eeuwen, die deze streken 't eerst voor Christus wonnen. ☞ Een sympathiek Limburger van 't bovenaangeduide type ontmoette ik op een fietstocht door 't oude Land van Kessel (ten Z.W. van Venlo) tijdens de jongste zomervacantie. Den raad volgend van 'n Limburgsch vriend, stapte ik af bij Café „Antiek”

EEN KUNSTZINNIG KASTELEIN.
DE GELAGKAMER VAN CAFÉ „ANTIÉK”.

te Helden. Dadelijk werd ik getroffen door den rijkdom van antieke gebruiksvoorwerpen, waarmee de kastelein op waarlijk kunstzinnige wijze zijn gelagkamer heeft gestoffeerd. ☞ 't Geheel doet aan als 'n kleine museumhal. Tegen 'n donker gebeitste eiken lambrizeering zijn op smaakvolle wijze brokstukken van renaissance- en rococo-kerkmeubelen en ander snijwerk aangebracht, afkomstig van kerken en deftige huizingen uit de streek. Sierlijk vlamt 't geel van koperen vaatwerk tegen dezen donkeren achtergrond. 'n Overvloedige rijkdom van tinnen voorwerpen glanst tegen 't wijnroode behang, hetwelk de onrust van een eenigszins overdadige versiering tempert. Een Louis quinze gueridon, gevuld met fossielen afkomstig uit de naburige Maasvallei, vormt 'n aantrekkelijk hoekje in deze kamer. ☞ Op mijn bewonderende vraag aan den gemoedelijken hospes, hoe hij dit alles had weten bijeen te garen, was 'n guitig lachje 't enig antwoord, met spoedig daarop de vriendelijke uitnodiging: „Kom u maar eens kijken, Mijnheer, in mijn woonvertrekken.” Toen ik daar m'n opgetogenheid uitte bij 't beschouwen van 'n rijkdom aan Delftsch, Saksisch en Engelsch aardewerk, aan fraai gesneden beelden, waaronder 'n opvallend mooie St. Antonius; aan fraaie gedreven, haardplaten — de wapenstein uit den gevel van 't naburige kasteel van Baarló bleek ook in zijn bezit — raakte zijn tong los. En in zangerig Limburgsch dialect kreeg ik 't relaas van zijn arbeid van dertig jaren: zijn „omzwervingen” door 't Land van Kessel en 't naburige Graafschap Horn, op zoek naar al, wat hij thans met zooveel trots aan de vele bezoekers van zijn café kan toonen. 'n Brok gewestelijke historie was 't der laatste vijftig jaren, wat deze kunstzinnige Limburger mij in gezelligen kout te hooren gaf. Zijn voetreizen naar de veraf gelegen boerderijen, waar „zooveel schoons te krijgen was, mijnheer, voor 'n appel en 'n ei, toen de boer nog niet verwend was door sjacherende antiquairs uit de groote steden; naar pastorieën, waar „goedmoedige” pastoors hun witgekalkte (!) eiken kerkornamenten opruimden voor die van moderner structuur; naar de oude kasteelen om er 'n argeloos heer te verschalken.” „Ze zijn zoo niet meer, onze pastoors en heeren,” zuchtte de goede hospes met 'n blik naar de detoneerende moderne gaskronen in de gelagkamer, „ze vragen voortaan meer voor hun kroonluchters, dan m'n beurs verdragen kan.” En toen ik onvoorzichtig me „gelukkig” ontvallen liet en m'n uitval aandikte met de verklaring, dat alles eigenlijk toch beter nog passen zou in z'n vroegere omgeving, merkte m'n hartelijke gastheer heel gevat op: „Beter zoo toch, Mijnheer, dan naar de kunstzalen onzer groote steden. 't Is tenminste Limburgs eigendom gebleven; 'n blijvend genot voor de bewoners van mijn gewest!” . . . „En van den vreemdeling, die uw schoone streek bezoekt,” haastte ik aan te vullen, onder 'n warmen handdruk ten afscheid en . . . tot weerziens aan den sympathieken kunstvriend-kastelein.

J. HOES.

HOEVEN EN KLAUWEN

23) DOOR G. D. ROBERTS.

WAT Roodstaart betref, die was geweldig verbaasd. Het kleine donkerbruine diertje was plotseling zoo groot geworden als hijzelf was en had een grijzige kleur gekregen, doordat de zwarte en witte pen- nen door het haar heen zichtbaar werden. ☞ Roodstaart zag in, dat hij bijna een leelijke vergissing had begaan. Misschien smaakte het vreemde dier wel *niet* lekker. Hij sloop dichtbij, draaide er voorzichtig omheen en kon zijn nieuwsgierigheid niet bedwingen. ☞ Stekeltje bleef steeds door- knabbelen, maar zijn slimme oogjes volgden iedere beweging van den gevaarlijk-uitzien- den indringer. Ten slotte vond hij echter den tijd gekomen om voorzichtig te zijn; want Roodstaart kwam met zijn schitterend witte, wreede tanden benauwend dicht bij. Hij kroop achteruit van de kist weg, verborg zijn neus tusschen zijn voorpooten en schudde zich uit, tot iedere pen recht op en dreigend omhoog stak. Roodstaart was nog meer verbaasd; maar zijn zelfvertrouwen

keerde terug toen het vreemde schepsel geen aanstalten maakte om te gaan vechten. Voorzichtig heen stappend om de dreigende bos pen- nen, die nergens een plaats open lieten om in te bijten, kreeg hij dat gekke staartstompje in de gaten dat zoo stijf alleen uitstak. Misschien kon hij daaraan houvast vinden. Hij zou 't toch eens proberen. ☞ Hij stak zijn snoet uit om het te besnuffelen en dadelijk wist hij er meer van, dan hij ooit verlangd had. Vlug als een bliksemstraal gaf die staart een harden, zijdelingschen slag. Roodstaart kreeg hem vlak op zijn neus. En dadelijk zat zijn snoet zoo vol pen- nen, alsof hij plotseling een heel groote zwart-witte snor had gekregen. Met een gil van pijn en verbazing buitelde Roodstaart achterover en begon woest met zijn pooten naar de gloeiende kwelduivels op zijn neus te slaan. Toen dat niet hielp, draafde hij zoo hard hij kon over de open ruimte alsof hij door een heelen zwerm horzels achterna gezeten werd en verdween in de bosschen.

EEN KUNSTZINNIG KASTELEIN.
BUFFET IN CAFÉ „ANTIÉK”.

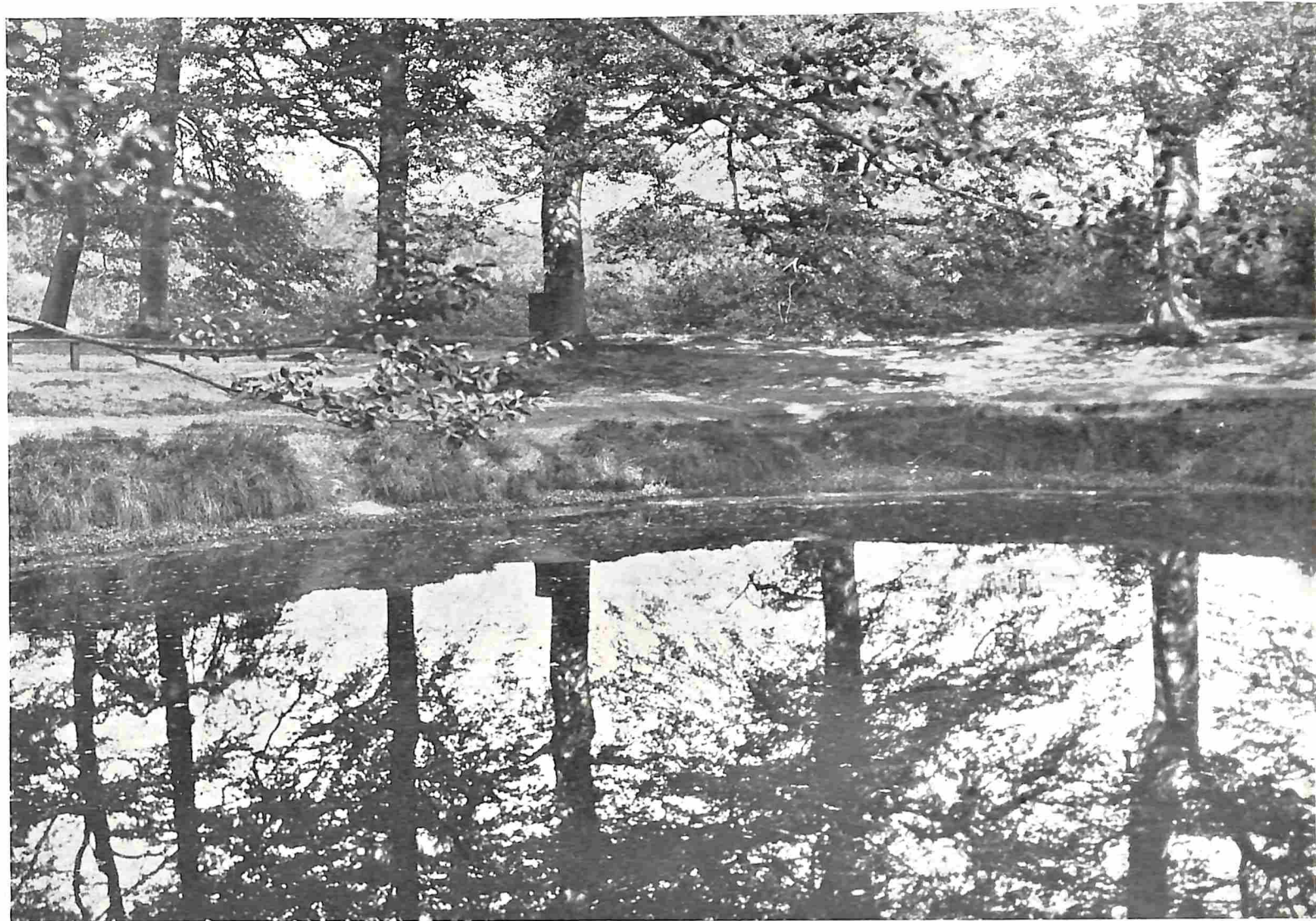

Foto R. H. Herwig.

HERFST AAN DEN VIJVER.

Een paar minuten later lichtte Stekeltje zijn kop op, liet zijn pennen zakken en ging voort aan de kist te knabbelen. Toen hij zooveel gegeten had als hij kon — en ik verzeker je, dat dat heel wat was — klom hij op den dichtstbijzijnden boom, ging in een makkelijke vork van takken hangen en liet zich zoo in slaap wiegen. ☼ „En hoe liep 't met Roodstaart af”, vroeg de Kleine Baas bezorgd. „Dat zal ik je vertellen” antwoordde oom Andy, zijn pijp weer opstekend. „Indien dat vosje zoo gek was geweest, als sommige menschen denken, en alleen instinct had bezeten om hem uit de netelige positie te redden, waar hij zich ieder oogenblik in bevond, zou hij met die massa pennen in zijn neus een ellendigen dood zijn gestorven. Maar die jonge vos had hersens. Hij kon, op zijn vosse-maniër, denken. ☼ Toen hij weer alleen was, legde hij zijn snuit op den grond, zette zijn voorpooten stevig op de pennen en trachtte ze er uit te trekken. Maar de grond was zoo week en los dat hij op die manier geen houvast kon krijgen. Dus zocht hij een stuk harden grond op — of wat meer waarschijnlijk is, een grooten, platten steen — waar hij een vasten ondergrond had. Toen lukte het hem de meeste pennen er uit te trekken, ofschoon je wel begrijpen kunt hoeveel pijn hem dat deed! De rest brak hij zoo goed mogelijk af. ☼ Daarop liep hij weg en verborg zich op een donkere plaats dicht bij een beekje en at heelemaal niets — alleen dronk hij een massa water. Zijn snuit zwol op en brandde en deed pijn, tot hij genoodzaakt was jankend rond te loopen en hem te verbergen in het koele, vochtige slib. Na een tijdje drongen de punten der pennen door tot in zijn bek en vielen er zoo uit; en de zwelling zakte en hij werd weer heelemaal beter. ☼ Maar na dien tijd was hij een heel verstandige vos geworden, en keek hij altijd beleefd een anderen kant uit als hij een stekelvarken ontmoette.”

XI

DE VERWAANDHEID VAN BILLY-DEN-GROOTE.

☼ „Hebt u ooit een elanden-gevecht gezien, oom Andy”, vroeg de Kleine Baas, die met de grootste aandacht een woedend gevecht tusschen twee kleine zwarte mieren en één groote bruine mier had gevolgd. „Zie je”, zei oom Andy diplomatiek, terwijl hij den pijpeweg leeg stootte op zijn knie, „die groote mannetjes-elanden zijn geweldige vechters-

bazen, dat is zeker. Maar wie *denkt* dat hij 't best vechten kan, is een jonge eland. Ginds aan de Diggity-gwash was verleden jaar zomer zoo'n kereltje, dat dacht dat hij zoo groot was als een olifant en dat van zijn meening geen geheim maakte.” ☼ „Hoe heette-ie?” vroeg de Kleine Baas. „Als ik me goed herinner”, zei oom Andy, „heette hij Billy-de-Groote, want dat ventje vond zichzelf veel grooter, dan hij ooit in z'n leven zou worden. Zijn moeder, de grootste en zwartste en wildste wijfjes-eland aan de Diggity-gwash, vond hem 't mooiste schepsel ter wereld en gaf hem nooit de noodige slagen en stooten om hem aan z'n verstand te brengen, dat hij eigenlijk nog niets beteekende, zooals andere wijfjes-elanden haar jongen geven.” ☼ „Was hij werkelijk zoo mooi?” vroeg de Kleine Baas. „Hm!” bromde oom Andy. „Hoe zou jij 'm vinden? Zijn *kleur* was mooi genoeg, dat is waar, want hij was warm donker bruin. Maar hij had een grooten, leelijke kop met een dwaas lange en afhangende bovenlip, groote leelijke ooren, die veel te laag aan zijn kop zaten, bespottelijk lange, leelijke pooten, eindigend in groote, gespleten hoeven. Bovendien waren zijn schouders zoo zwaar, dat ze hem een bochel gaven, terwijl zijn achterlijf zoo klein en mager was dat 't wel niets leek. En zijn staart — de minste muilezel zou zich nog geschaamd hebben met zoo'n staart te loopen. Hij was net groot genoeg om heen en weer te schudden. ☼ Nu moet ik toegeven, dat er wel eenige grond was voor de verwaandheid van Billy, behalve het feit dat zijn moeder hem verwende. Er waren eenige dingen gebeurd, die hem aanleiding gaven zoo'n hoogen dunk van zichzelf te hebben. Zoo was hij eens op een dag, toen zijn moeder in het water stond om de wortels van waterlelies uit den grond te trekken en te eten, ook het water ingestapt om te zien of hij niet zelf kans zag wat lelies uit den grond te rukken. ☼ Toen hij zoowat tot aan z'n knieën door het water gewaad had, bleef hij plotseling verschrikt staan. Vlak voor hem zat op het uiteinde van een omgevallen boomstam een groote kikvorsch, die met vreemde, glinsterende oogen naar hem keek. Hij schudde den kop en brieschte. Waarop de kikker, doodelijk verschrikt, zich hals over kop van den boom liet vallen en met een plons in het water verdween. Geen wonder, dat Billy trotsch werd, want de kikker had vreeselijk woeste oogen opgezet. (Wordt vervolgd).